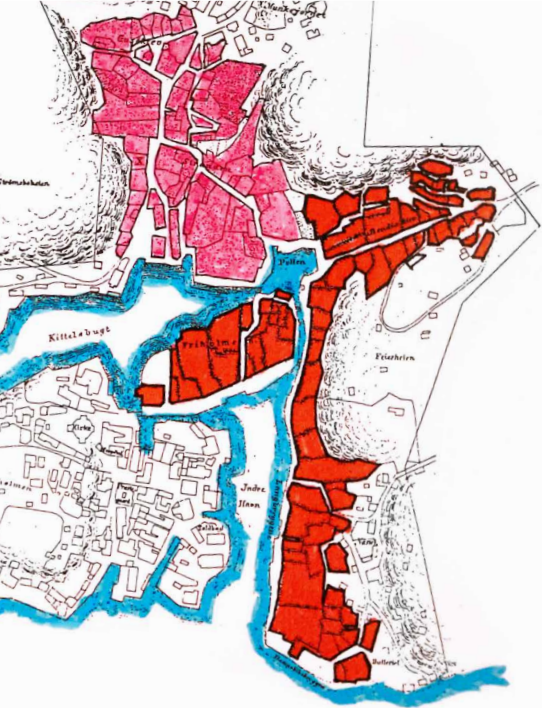

HISTORISK TIDSLINJE

«Ved de store ildebrander i 1863 og 1868 ble Arendal en moderne by
– de stinkende kanaler, de trange gater og trøbbelbrygger forsvandt»

Arendals historie – Fra fortid til nutid

De to siste bybrannene

1863

1868

Enhver by og ethvert sted er i kontinuerlig utvikling. Et utsagn sier at: Først skaper vi omgivelsene, så skaper omgivelsene oss. Byer er dynamiske, og det er kontinuerlig pågående utbyggingsprosjekter som sakte endrer byene våre. De fysiske planene og prosjektene sier noe om tiden det ble laget i, strømninger i tiden og politiske landskap.

Denne utstillingen viser et utdrag av realiserte og urealiserte utviklingsplaner og arkitektprosjekter for Arendals fysiske utvikling gjennom historien, som ikke bare viser hvordan ting er, men også hvordan ting kunne ha blitt. Håpet er at utstillingen kan vekke nysgjerrighet og bidra til å sette i gang noen spennende debatter om Arendals videre utvikling og fremtid.

14-1574

Agderkysten får økt kontakt med handel og skipsfart med europeiske land, og uthavnene etableres. Tømmerhandel, Barbu jernverk, malmeksport.

1600

1650-utover. Arendal vokser frem på 7 holmer. Uthavnene, slik som Merdø, Sandvigen og Havsøya, er på denne tiden viktige, men Arendal tar gradvis over som sentrum i regionen. Sandvigen er i 1650 det største tettstedet.

1700

17-1800 De fleste sundene blir gjenfylt. I perioder Norges ledende sjøfartsby. Gatennettet ikke helt utbygd.

1723 Arendal får bystatus, ca 8-900 innbyggere i selve byen, men det omfatter kun 0,36 km²

1800

1812-14 Kittys palé – Det gamle rådhuset bygges. Byens første arkitekttegnede hus. Overtas av kommunen og blir Arendal rådhus

1863 Indre by brenner. Indre Poll fylles igjen, som blir til Torvet.

1868 Resten av byen utenom Tyholmen brenner. Resultatet av de to brannene er rette gater og murtvang for nybygging i sentrum.

1872-88 Viktige offentlige bygg som Gamlebyen skole, Trefoldighetskirken og Gymnaset bygges.

1886 Arendalskrakket, med økonomisk nedgang, nedgang i seilskuteflåten og stor utflytting.

1887 Barbu knyttes sammen med Arendal med vei langs sjøen forbi Dauholla. Tidligere hovedadkomst fra øst var luellsklev og Bendikslev.

1900

1902 Sammenslåing Arendal og Barbu kommune, totalt 11.130 innbyggere

1912-1930 Industriutvikling Eydehavn med smelteverk og industri på Staksnes. Etablering av arbeiderboliger i tilknytning til fabrikk.

1932 Ny tollbod ble bygget på dagens Tollbodkai.

1933 Gjenfylling av kanalen mellom Pollen og Kittelsbukt (nåværende Sam Eydes plass).

1949-51 Gjenfylling av Kittelsbukt til Peder Thomassons gate og Malmbyggen (nåværende Sam Eydes plass).

1953 Vesterveien bygges. Strømsbuveien er ikke lenger hovedadkomsten fra vest.

1957 Tunnel (og tilfluktsrom) mellom torvet og jernbanestasjonen åpnes

1960-70 Folkevekst og utbygging av store områder rundt byen, slik som Nyli, Vestre Nedenes, Saltrød, Tybakken. Bilens inntog får følger for utvikling av byene.

1960-62 Bygging av Sjømannskolen på Fløyheia, Rudebilstasjonen, Posthuskvartalet.

1973 Arenasenteret åpnes i det ombygde Arendals bryggeri.

1980-utover. Bilbasert handel og næring, store handels og næringsområder blir utviklet langs nye hovedfartsveier, for lite plass i sentrum og rask tilgang med bil. Stoa, Harebakken, Moland park Krøgenes, Maxis, Saltrød senter utvikles.

1980-82 Ny E18, etablering av nytt kryss på Langsæ. Ny kort bro over vannet på det smaleste med ny tilkoblingsvei til den nye motorveien forbi Arendal.

1986 Torvet p-hus (1997 siste del).

1987-88 Tyholmen hotell og Citygården på Tyholmen.

1992 Arendal ble storkommune, Arendal, Hisøy, Moland, Dyestad & Tromøy ble slått sammen.

1995 Øst-vest tunellen mellom Barbu og Myrene blir etablert. Friggjør biltrafikk gjennom langbyggen og Kirkegaten, blir gågater rundt Pollen.

1998 Nytt bibliotek på gassverktomt (ved torvet) med parkeringshus.

2000

2005 Åpning av nye Arendal kultur- og rådhus på Sanden.

2005-07 Altsenteret med leiligheter på toppen og parkeringshus i fjell.

2008 Industri og trafikkhavnen flyttes fra Barbu til Eydehavn.

2010-12 Sam Eyde videregående skole.

2012-17 Etablering av ny «bydel» Tollbodkaia med Sørlandets Kunnskapshavn, Havnegården og Macgregorbygget, Pollen p-hus åpnes.

2017 Nye leilighetsbygg i Barbu og åpning av Barbu park.

2020 Tyholmen p-hus.

2021 «Ny bydel Fløybyen» med glassheis til Fløyheia og nye kontorbygg som bla. huser Statsforvalteren.

2023 Morrow-utbyggingen er i gang.

Kilder: Agderpostens arkiv, Arendal Historielag, Sånn var det (div. årganger), Kubens Avtrykk, <https://avtrykk.no> - om-avtrykk, Frøstrup J.C. & Fensli R. Det var en gang, Arendal i tekst og bilder (1996), Friluftsløst, Frøstrup J.C. Arendal byleksikon (1998), Friluftsløst, Frithjof Foss, Arendal Byes Historie, 1998., Birger Dannevik, Arendal Gjennom skiftende tider 1528, 1723, 1973. Utgitt av Arendal kommune i anledning av 250 års jubileet som kjøpstad 7. mai 1773., Hans Olav Aanonsen, Tyholmenkampen Folkeopprør Ungdomsopprør og Tyholmen i dag, 2023., Rutebilstasjonen Arendal, Facebook., Kulturhistorisk stedsanalyse – Byplan 2023, Arendal kommune v/ Nora Moberg, rev. 2014.

